TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 26. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Jurisdikcija un nolēmumu izpilde civillietās un komerclietās – Regula (EK) Nr. 44/2001 – 5. panta 1. punkts – Jurisdikcija lietās, kas attiecas uz līgumiem – 15.–17. pants – Jurisdikcija patērētāju līgumos – Regula (EK) Nr. 261/2004 – 6. un 7. pants – Tiesības saņemt kompensāciju lidojuma ilgas kavēšanās gadījumā – Pārvadājuma līgums, kurā ir apvienota ceļošana un izmitināšana un kurš noslēgts starp pasažieri un ceļojumu aģentūru – Prasība par kompensāciju pret gaisa pārvadātāju, kurš nav šī līguma puse – Direktīva 90/314/EEK – Komplekss ceļojums

Lietā C-215/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa, Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kurš pieņemts 2018. gada 25. janvārī un kurš Tiesā reģistrēts 2018. gada 26. martā, tiesvedībā

Libuše Králová

pret

Primera Air Scandinavia A/S,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *M. Šimerdová* un *M. Heller*, pārstāves,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 7. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – čehu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) 5. panta 1. punktu un 15.–17. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (OV 2004, L 46, 1. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Libuše Králová* un *Primera Air Scandinavia A/S*, Dānijā reģistrētu komercsabiedrību, kas darbojas gaisa pārvadājumu jomā (turpmāk tekstā – "*Primera*"), par prasību par kompensāciju saskaņā ar Regulu Nr. 261/2004 *Primera* veikta lidojuma no Prāgas (Čehijas Republika) uz Keflavīku (Islande) ilgas kavēšanas dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Regula Nr. 44/2001

3 Regula Nr. 44/2001 tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.). Tomēr šī pēdējā minētā regula atbilstoši tās 81. pantam ir piemērojama tikai no 2015. gada 10. janvāra. Līdz ar to, ņemot vērā pamatlietas faktisko apstākļu norises datumu, tai ir piemērojama Regula Nr. 44/2001.

4 Regulas Nr. 44/2001 11.–13. apsvērumā bija paredzēts:

"(11) Jurisdikcijas normām vajadzētu būt ļoti paredzamām, un tām būtu jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā ir atbildētāja domicils, un jurisdikcijai vienmēr ir jābūt pieejamai ar šādu pamatojumu, izņemot dažās skaidri noteiktās situācijās, kurās tiesvedības priekšmets vai pušu autonomija garantē citu sasaistes faktoru. Juridiskas personas domicils būtu jānosaka autonomi, lai kopējās normas padarītu pārskatāmākas un novērstu jurisdikcijas kolīzijas.

(12) Papildus atbildētāja domicilam vajadzētu būt alternatīvam jurisdikcijas pamatojumam, kura pamatā ir cieša saikne starp tiesu un lietu, lai veicinātu pareizu tiesvedību.

(13) Saistībā ar apdrošināšanas līgumiem, patērētāju līgumiem un darba līgumiem vājākajai pusei vajadzētu būt aizsargātai ar jurisdikcijas normām, kas ir labvēlīgākas tās interesēm, nekā to paredz vispārējās normas."

5 Atbilstoši šīs regulas 2. panta 1. punktam:

"Saskaņā ar šo regulu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, neatkarīgi no viņu pilsonības var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā."

6 Minētās regulas 5. pants bija iekļauts tās II nodaļas 2. iedaļā "Īpašā jurisdikcija". Šī panta 1. punktā bija noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1) a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā;

b) šajā noteikumā un ja vien nav citāda[s] vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta ir:

– preču iegādes gadījumā – vieta dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā,

– pakalpojumu sniegšanas gadījumā – vieta dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai tas būtu bijis jāsniedz,

c) ja nepiemēro b) apakšpunktu, tad piemēro a) apakšpunktu."

7 Šīs pašas regulas 15. pantā, kurš bija iekļauts tās II nodaļas 4. iedaļā "Jurisdikcija patērētāju līgumos", bija noteikts:

"1. Lietās, kas saistītas ar līgumiem, kurus noslēgusi kāda persona, patērētājs mērķiem, kas var būt uzskatāmi par nesaistītiem ar viņa arodu vai profesiju, jurisdikciju nosaka šajā iedaļā, neierobežojot 4. pantu un 5. panta 5. punktu, ja:

[..]

c) visos citos gadījumos līgums ir noslēgts ar personu, kas veic komercdarbību vai piekopj arodu patērētāja domicila valstī vai ar visiem līdzekļiem novirza šādas darbības uz attiecīgo dalībvalsti vai vairākām dalībvalstīm, to skaitā uz attiecīgo dalībvalsti, un līgums ietilpst šādu darbību jomā.

2. Ja patērētājs noslēdz līgumu ar kādu personu, kuras domicils nav attiecīgajā dalībvalstī, bet kādā dalībvalstī tai ir filiāle, aģentūra vai cits uzņēmums, strīdos, ko izraisa filiāles, aģentūras vai uzņēmuma darbība, uzskata, ka attiecīgās personas domicils ir šajā valstī.

3. Šī iedaļa neattiecas uz transporta līgumiem, izņemot līgumus, kas paredz apvienot ceļošanu un izmitināšanu par kopīgu cenu."

8 Regulas Nr. 44/2001 16. panta, kurš bija iekļauts šajā 4. iedaļā, 1. punkts bija izteikts šādi:

"Patērētājs var ierosināt tiesvedību pret citu līgumslēdzēju pusi vai nu tās dalībvalsts tiesās, kurā ir minētās puses domicils, vai patērētāja domicila vietas tiesās."

9 Saskaņā ar šīs regulas 17. pantu:

"No šīs iedaļas noteikumiem var atkāpties vienīgi ar vienošanos:

1) ko noslēdz pēc strīdus sākuma; vai

2) kas ļauj patērētājam celt prasību tiesās, kas nav šajā iedaļā norādītās tiesas; vai

3) kas ir noslēgta starp patērētāju un citu līgumslēdzēju pusi, kuriem abiem līguma slēgšanas laikā ir domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta tajā pašā dalībvalstī un kas piešķir jurisdikciju šīs dalībvalsts tiesām, ar nosacījumu, ka šāda vienošanās nav pretrunā attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem."

Regula Nr. 261/2004

10 Regulas Nr. 261/2004 1. panta "Priekšmets" 1. punktā ir noteikts:

"Šī regula saskaņā ar tajā precizētajiem nosacījumiem paredz pasažieru tiesību minimumu gadījumos, kad:

a) pasažieriem pret to gribu atsaka iekāpšanu gaisa kuģī [..];

b) lidojums ir atcelts;

c) lidojums kavējas."

11 Šīs regulas 2. pantā "Definīcijas" ir paredzēts:

"Šajā regulā:

[..]

b) "apkalpojošais gaisa pārvadātājs" ir gaisa pārvadātājs, kas veic vai plāno veikt lidojumu saskaņā ar līgumu ar pasažieri vai citas tādas juridiskas vai fiziskas personas vārdā, kurai ir līgums ar šo pasažieri;

[..]."

12 Minētās regulas 3. pantā "Darbības joma" ir paredzēts:

"1. Šo regulu piemēro:

a) pasažieriem, kas izlido no lidostas kādas dalībvalsts teritorijā, uz kuru attiecas Līgums;

[..]

2. Šā panta 1. punktu piemēro ar noteikumu, ka:

a) pasažieriem ir apstiprināta rezervācija uz konkrēto lidojumu un viņi, izņemot 5. pantā minēto atcelšanu, ierodas uz reģistrāciju:

– kā paredzēts un laikā, ko iepriekš rakstveidā (tostarp elektroniski) norādījis gaisa pārvadātājs, ceļojuma rīkotājs vai pilnvarots ceļojuma aģents,

vai, ja laiks nav norādīts,

– ne vēlāk kā 45 minūtes pirms norādītā izlidošanas laika; vai arī

[..]

5. Šī regula attiecas uz visiem gaisa pārvadātājiem, kas sniedz pārvadājumu pakalpojumus 1. un 2. punktā minētajiem pasažieriem. Ja gaisa pārvadātājs, kam nav līguma ar pasažieri, pilda saistības saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka šis pārvadātājs to dara tās personas vārdā, kurai ir līgums ar minēto pasažieri.

6. Šī regula neietekmē pasažieru tiesības, kas paredzētas [Padomes] Direktīvā 90/314/EEK [(1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (OV 1990, L 158, 59. lpp.)]. Šo regulu nepiemēro gadījumos, kad ceļojuma kompleksu atceļ citu iemeslu dēļ, nevis lidojuma atcelšanas dēļ."

13 Šīs regulas 6. pantā "Kavēšanās" ir paredzēts:

"1. Ja apkalpojošais gaisa pārvadātājs atbilstīgi paredzētajam izlidošanas laikam paredz lidojuma kavēšanos:

a) divas stundas vai ilgāk attiecībā uz 1500 kilometru vai mazāka attāluma lidojumiem vai

b) trīs stundas vai ilgāk attiecībā uz lidojumiem Kopienas iekšienē vairāk nekā 1500 kilometru attālumā un visiem citiem lidojumiem 1500 līdz 3500 kilometru attālumā, vai arī

c) četras stundas vai ilgāk attiecībā uz visiem lidojumiem, uz ko neattiecas a) vai b) apakšpunkts,

apkalpojošajam gaisa pārvadātājam ir jāsniedz pasažieriem:

i) 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā un 2. punktā minētais atbalsts un

ii) ja paredzams, ka izlidošanas laiks ir vismaz nākamajā dienā pēc iepriekš paredzētā izlidošanas laika, 9. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā minētais atbalsts, un

iii) ja lidojums kavējas vismaz piecas stundas, 8. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētais atbalsts.

2. Minēto atbalstu sniedz iepriekš minētajās katram attālumam atbilstošajās laika robežās."

14 Regulas Nr. 261/2004 7. panta "Tiesības saņemt kompensāciju" 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

"Ja ir izdarīta atsauce uz šo pantu, pasažieri saņem kompensāciju šādā apmērā:

[..]

b) EUR 400 par visiem lidojumiem Kopienas iekšienē vairāk nekā 1500 kilometru attālumā un par visiem citiem lidojumiem 1500 līdz 3500 kilometru attālumā."

15 Šīs regulas 8. panta "Tiesības saņemt atlīdzinājumu vai mainīt maršrutu" 2. punktā ir paredzēts:

"Šā panta 1. punkta a) apakšpunkts attiecas arī uz pasažieriem, kuru lidojumi ir kompleksa pakalpojuma daļa, izņemot tiesības saņemt atlīdzinājumu, ja šādas tiesības izriet no Direktīvas 90/314/EEK noteikumiem."

Direktīva 90/314

16 Direktīvas 90/314, kura bija piemērojama faktu pamatlietā norises laikā, 2. panta 1. punktā bija noteikts:

"Šajā direktīvā:

1) "komplekss pakalpojums" nozīmē iepriekš sagatavotu vismaz divu še turpmāk uzskaitītu pakalpojumu apvienojumu, kas pārdots vai piedāvāts tirdzniecībā par kopīgu cenu un attiecas uz laika posmu, kas garāks par divdesmit četrām stundām, vai kurš ietver izmitināšanu [uz vienu nakti]:
   a) transports,
   b) izmitināšana,
   c) citi tūrisma pakalpojumi, kas nav palīgpakalpojumi attiecībā uz transportu vai izmitināšanu un aizņem proporcionāli ievērojamu daļu kompleksajā pakalpojumā.

Atsevišķu rēķinu izrakstīšana dažādām viena un tā paša kompleksā pakalpojuma daļām neatbrīvo organizatoru vai pārstāvi no šīs direktīvas uzliktajām saistībām."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

17 *Libuše Králová*, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Prāgā, ar ceļojumu aģentūru *FIRO-tour a.s.* noslēdza kompleksa ceļojuma līgumu, kurā bija iekļauts, pirmkārt, lidojums no Prāgas uz Keflavīku, ko veica *Primera*, un, otrkārt, izmitināšana Islandē.

18 Lidojumam no Prāgas uz Keflavīku 2013. gada 25. aprīlī, uz kuru *L. Králová* bija apstiprināta rezervācija, tika konstatēta vairāk nekā četru stundu ilga kavēšanās. Šī iemesla dēļ *L. Králová* cēla prasību *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa, Čehijas Republika) pret *Primera* par kompensāciju 400 EUR apmērā saskaņā ar Regulas Nr. 261/2004 6. panta 1. punktu un 7. pantu.

19 *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa) ar 2014. gada 1. aprīļa rīkojumu atzina, ka tai nav jurisdikcijas izskatīt minēto prasību, pamatojoties uz to, ka Regula Nr. 44/2001 neesot piemērojama attiecībā uz Dānijas Karalisti, kas ir dalībvalsts, kurā *Primera* ir reģistrēta. Šī tiesa piebilda, ka tās jurisdikcija neizriet arī no šīs regulas II nodaļas 4. iedaļas, jo *L. Králová* bija noslēgusi pārvadājuma līgumu nevis ar *Primera*, bet ar ceļojumu aģentūru *FIRO-tour*. Ja tiktu konstatēta līguma esamība starp strīda pusēm, tas nekādā ziņā neattiektos uz līgumu, kurā ir apvienots ceļojums un izmitināšana, kāds tas prasīts minētās regulas 15. panta 3. punktā.

20 *L. Králová* par šo rīkojumu iesniedza apelācijas sūdzību *Městský soud v Praze* (Prāgas pilsētas tiesa, Čehijas Republika), ko tā noraidīja ar 2014. gada 4. augusta rīkojumu. Šī pēdējā minētā tiesa konstatēja, ka Regula Nr. 44/2001 kopš 2007. gada 1. jūlija ir piemērojama attiecībā uz Dānijas Karalisti, bet ka ar to nav atļauts pamatot Čehijas tiesu jurisdikciju pamatlietā.

21 Pēc tam, kad *L. Králová* bija iesniegusi kasācijas sūdzību *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika), šī tiesa ar 2015. gada 15. septembra nolēmumu atcēla *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa) un *Městský soud v Praze* (Prāgas pilsētas tiesa) rīkojumus un nodeva lietu atpakaļ *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa), nospriežot, ka šai tiesai ir jāpārbauda, vai pret *Primera* varēja tikt celta prasība tiesā saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktu un 15. un 16. pantu.

22 Iesniedzējtiesa norāda, ka tā no šīs regulas nevar uzreiz secināt, vai līgumattiecībās starp gaisa pārvadātāju un patērētāju – kad gaisa pārvadājums ir ticis nolīgts kā kompleksa ceļojuma elements – jurisdikcija ir līgumisko saistību izpildes vietas tiesām minētās regulas 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē vai patērētāja domicila vietas tiesām šīs pašas regulas 16. panta 1. punkta izpratnē.

23 Tostarp iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai, lai izmantotu tiesības, kas izriet no Regulas Nr. 261/2004, varēja tikt celta prasība tiesā pret *Primera*, kurai bija jāizpilda šajā regulā paredzētās saistības, kā arī saikne starp pienākumiem, kas izriet no minētās regulas, un pienākumiem, kas izriet no Direktīvas 90/314.

24 Šādos apstākļos *Obvodní soud pro Prahu 8* (Prāgas 8. rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai starp prasītāju un atbildētāju pastāvēja līgumattiecības [Regulas Nr. 44/2001] 5. panta 1. punkta izpratnē, lai gan starp prasītāju un atbildētāju nebija noslēgts līgums un lidojums bija daļa no pakalpojumu kompleksa, kas tika piedāvāts, pamatojoties uz līgumu, kurš noslēgts starp prasītāju un trešo pusi (ceļojumu aģentūru)?

2) Vai šādas līgumattiecības var tikt uzskatītas par līgumattiecībām, kas noslēgtas ar patērētāju [Regulas Nr. 44/2001] [..] 15.–17. panta izpratnē?

3) Vai pret atbildētāju varēja tikt celta prasība tiesā, lai īstenotu no [Regulas Nr. 261/2004] izrietošās tiesības?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par trešo jautājumu

25 Ar trešo jautājumu, kuru ir jāizskata kā pirmo, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regula Nr. 261/2004 ir jāinterpretē tādējādi, ka pasažieris, kura lidojums ir kavējies trīs stundas vai ilgāk, pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju var celt prasību par kompensāciju saskaņā ar šīs regulas 6. un 7. pantu, pat ja šis pasažieris un gaisa pārvadātājs nav savstarpēji noslēguši līgumu un konkrētais lidojums ir kompleksa ceļojuma daļa, uz kuru attiecas Direktīva 90/314.

26 Šajā ziņā, pirmkārt, šis jautājums ir vērsts uz to, lai noskaidrotu, vai Regula Nr. 261/2004 ir piemērojama gaisa pārvadātājam, kas veica lidojumu ar kavēšanos tās personas vārdā, kura bija noslēgusi līgumu ar pasažieri, pats nebūdams noslēdzis līgumu ar šo pasažieri.

27 Šīs regulas 2. panta b) punktā ir ietverta jēdziena "apkalpojošais gaisa pārvadātājs" definīcija, kurā ir paredzēts, ka tas ir gaisa pārvadātājs, kurš veic vai plāno veikt lidojumu saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar pasažieri, vai citas juridiskas vai fiziskas personas vārdā, kurai ir līgums ar šo pasažieri.

28 Saskaņā ar šīs pašas regulas 3. panta 5. punktu tā attiecas uz visiem apkalpojošajiem gaisa pārvadātājiem, kas nodrošina pasažieru pārvadājumus no lidostas vai uz lidostu kādas dalībvalsts teritorijā. Šajā pašā tiesību normā ir precizēts – ja apkalpojošais gaisa pārvadātājs, kam nav līguma ar pasažieri, pilda saistības saskaņā ar šo regulu, uzskata, ka šis pārvadātājs to dara tās personas vārdā, kurai ir līgums ar minēto pasažieri (spriedums, 2018. gada 7. marts, *flightright* u.c., C-274/16, C-447/16 un C-448/16, EU:C:2018:160, 62. punkts).

29 No šīm minētajām tiesību normām izriet, ka lidojuma, kurš kavējies, pasažieris var atsaukties uz Regulu Nr. 261/2004 pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, pat ja šis pasažieris un apkalpojošais gaisa pārvadātājs nav savstarpēji noslēguši līgumu.

30 Otrkārt, trešais jautājums ir vērsts uz to, lai noskaidrotu, vai apstāklim, ka pamatlietā aplūkotais līgums ir uzskatāms par kompleksu ceļojumu Direktīvas 90/314 2. panta 1. punkta izpratnē, ir nozīme saistībā ar pasažiera iespēju lidojuma kavēšanās dēļ atsaukties uz tiesībām, kas izriet no Regulas Nr. 261/2004 6. un 7. panta.

31 Attiecībā uz saistību starp Regulu Nr. 261/2004 un Direktīvu 90/314, vispirms ir jānorāda, ka no šīs regulas 3. panta 6. punkta izriet, ka ar to netiek kaitēts tiesībām, kuras saskaņā ar minēto direktīvu ir pasažieriem, kas ir iegādājušies kompleksu ceļojumu.

32 Šajā ziņā minētās regulas 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka tiesības saņemt biļetes cenas atlīdzinājumu ir arī pasažieriem, kuru lidojumi ir kompleksa pakalpojuma daļa, izņemot, ja šādas tiesības izriet no Direktīvas 90/314.

33 Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka no šī minētā nepārprotamā 8. panta 2. punkta teksta izriet, ka tikai tas vien, ka pasažierim no Direktīvas 90/314 izriet tiesības uz atlīdzinājumu, ir pietiekams iemesls, lai pasažierim, kura lidojums ietilpst kompleksā ceļojumā, zustu tiesības prasīt savu aviobiļešu cenu atlīdzināt apkalpojošajam gaisa pārvadātajam atbilstoši Regulai Nr. 261/2004 (spriedums, 2019. gada 10. jūlijs, *Aegean Airlines*, C-163/18, EU:C:2019:585, 31. punkts).

34 Tomēr Regulas Nr. 261/2004 6. un 7. pantā, saskaņā ar kuriem pamatlietā aplūkotā pasažiere cēla prasību par kompensāciju, nav paredzēta līdzvērtīga atkāpe tai, kas ir paredzēta šīs regulas 8. panta 2. punktā attiecībā uz aviobiļetes cenas atlīdzināšanu, par kuru ir runa lietā, kurā ir pasludināts 2019. gada 10. jūlija spriedums *Aegean Airlines* (C-163/18, EU:C:2019:585).

35 Tādējādi šķiet, ka minētās regulas 7. pantā paredzētās tiesības uz kompensāciju ir piemērojamas situācijā, kad lidojums, ko ir iegādājies pasažieris, ir kompleksa ceļojuma daļa, un tam nav ietekmes uz iespējamajām no Direktīvas 90/314 izrietošajām tiesībām.

36 Šādu interpretāciju apstiprina Regulas Nr. 261/2004 sagatavošanas darbi. Proti, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 72. punktā, no šiem sagatavošanas darbiem izriet, ka Savienības likumdevējam nodoms bija nevis izslēgt pasažierus, kuru lidojums ietilpst kompleksā ceļojumā, no šīs regulas piemērošanas jomas, bet dot tiem iespēju izmantot ar to piešķirtās tiesības, vienlaikus saglabājot aizsardzību, kas tiem ir piešķirta ar Direktīvu 90/314.

37 Šajā ziņā tiesības uz standartizētu un kompleksi aprēķinātu kompensāciju, kas izriet no Regulas Nr. 261/2004 7. panta, acīmredzami ir vienas no būtiskajām tiesībām, kas ar šo regulu ir piešķirtas aviopasažieriem un jānodrošina apkalpojošajam gaisa pārvadātājam, un tām ar Direktīvu 90/314 izveidotajā sistēmā nav līdzvērtīgu tiesību, kuras ir jānodrošina ceļojumu organizatoriem.

38 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regula Nr. 261/2004 ir jāinterpretē tādējādi, ka pasažieris, kura lidojums ir kavējies trīs stundas vai ilgāk, pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju var celt prasību par kompensāciju saskaņā ar šīs regulas 6. un 7. pantu, pat ja šis pasažieris un šis gaisa pārvadātājs nav savstarpēji noslēguši līgumu un konkrētais lidojums ir kompleksa ceļojuma daļa, uz kuru attiecas Direktīva 90/314.

Par pirmo jautājumu

39 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, kuru saskaņā ar Regulu Nr. 261/2004 ir cēlis pasažieris pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ietilpst jēdzienā "lietas, kas attiecas uz līgumiem" šīs tiesību normas izpratnē, pat ja šo pušu starpā nav ticis noslēgts neviens līgums un šī gaisa pārvadātāja veiktais lidojums bija paredzēts ar trešo personu noslēgtā līgumā par kompleksu ceļojumu, kas ietver arī izmitināšanu.

40 Vispirms jānorāda, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā bija paredzēts, ka personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, lietās, kas attiecas uz līgumiem, citā dalībvalstī var iesūdzēt saistību, kuras ir prasības pamatā, izpildes vietas tiesā.

41 No Tiesas judikatūras izriet, ka jēdziens "lietas, kas attiecas uz līgumiem" ir jāinterpretē autonomi, lai tiktu nodrošināta vienveidīga šīs regulas piemērošana visās dalībvalstīs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. marts, *flightright* u.c., C-274/16, C-447/16 un C-448/16, EU:C:2018:160, 58. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

42 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka līguma noslēgšana nav Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta piemērošanas nosacījums (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Austro-Mechana*, C-572/14, EU:C:2016:286, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Lai arī Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā nav prasīta līguma noslēgšana, tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šīs normas piemērošanai ir jāidentificē saistības, jo jurisdikcija saskaņā ar šo normu tiek noteikta, ņemot vērā saistību, kuras ir prasības pamatā, izpildes vietu. Tāpēc jēdziens "lietas, kas attiecas uz līgumiem" minētās normas izpratnē nevar tikt saprasts kā tāds, kas attiecas uz situāciju, kurā nepastāv pušu savstarpējas saistības, ko tās brīvprātīgi uzņēmušās (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Česká spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 No tā izriet, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā paredzētais īpašās jurisdikcijas noteikums lietās, kas attiecas uz līgumiem, ir balstīts uz prasības pamatu, nevis uz lietas dalībnieku identiskumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. marts, *flightright* u.c., C-274/16, C-447/16 un C-448/16, EU:C:2018:160, 61. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

45 Konkrētajā gadījumā tātad ir jāpārbauda, ņemot vērā šī sprieduma 43. punktā atgādināto judikatūru, vai var uzskatīt, ka gaisa pārvadātājs, kas nav noslēdzis pārvadājuma līgumu ar pasažieri un kas ir veicis ar trešo personu noslēgtā līgumā par kompleksu ceļojumu paredzētu lidojumu, izpilda brīvi pielīgtas saistības attiecībā pret otru pusi, kas ir saistības, ar kurām prasītājs pamato savu prasību.

46 Pirmkārt, ir jāuzskata, ka gaisa pārvadātājs, par kuru ir runa pamatlietā, var tikt kvalificēts kā "apkalpojošais gaisa pārvadātājs" Regulas Nr. 261/2004 2. panta b) punkta izpratnē, ņemot vērā, ka tas šo lidojumu ir veicis juridiskas vai fiziskas personas vārdā, kura ir noslēgusi līgumu ar attiecīgo pasažieri, proti, konkrētajā gadījumā – ceļojumu aģentūru.

47 Otrkārt, no Regulas Nr. 261/2004 3. panta 5. punkta otrā teikuma izriet – ja apkalpojošais gaisa pārvadātājs, kuram nav līguma ar pasažieri, pilda no šīs regulas izrietošās saistības, tiek uzskatīts, ka tas rīkojas tās personas vārdā, kurai ir līgums ar attiecīgo pasažieri (rīkojums, 2020. gada 13. februāris, *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, 34. punkts).

48 Tādējādi šis pārvadātājs ir uzskatāms par tādu, kas pilda saistības, ko tas brīvprātīgi ir uzņēmies pret attiecīgā pasažiera līgumslēdzējpusi. Šo saistību izcelsme ir rodama kompleksā ceļojuma līgumā, ko pasažieris ir noslēdzis ar ceļojumu aģentūru (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. marts, *flightright* u.c., C-274/16, C-447/16 un C-448/16, EU:C:2018:160, 63. punkts).

49 Līdz ar to prasība par kompensāciju par lidojuma ilgu kavēšanos, ko šis pasažieris ir cēlis pret minēto apkalpojošo gaisa pārvadātāju, kurš nav minētā pasažiera līgumslēdzējpuse, tomēr ir jāuzskata par tādu, kas ir celta lietā, kura attiecas uz līgumu, Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē.

50 Apstāklis, ka gaisa pārvadājuma līgums ir daļa no kompleksa ceļojuma Direktīvas 90/314 2. panta 1. punkta izpratnē, kas ietver izmitināšanu, nevar atspēkot šo konstatējumu.

51 Proti, šī īpatnība nemaina ne juridisko saistību, uz kurām atsaucas pasažieris, līgumisko raksturu, ne viņa prasības pamatu, kas līdz ar to var tikt izvirzīts līgumsaistību izpildes vietas vienā vai otrā tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. marts, *flightright* u.c., C-274/16, C-447/16 un C-448/16, EU:C:2018:160, 68. un 69. punkts, kā arī rīkojumu, 2020. gada 13. februāris, *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, 26. un 27. punkts).

52 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, kuru saskaņā ar Regulu Nr. 261/2004 ir cēlis pasažieris pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ietilpst jēdzienā "lietas, kas attiecas uz līgumiem" šīs tiesību normas izpratnē, pat ja šo pušu starpā nav ticis noslēgts neviens līgums un šī gaisa pārvadātāja veiktais lidojums bija paredzēts ar trešo personu noslēgtā līgumā par kompleksu ceļojumu, kurš ietver arī izmitināšanu.

Par otro jautājumu

53 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 44/2001 15.–17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, ko ir cēlis pasažieris pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ar kuru šis pasažieris nav noslēdzis līgumu, ietilpst šo pantu par īpašo jurisdikciju patērētāju līgumos piemērošanas jomā.

54 Vispirms jāatgādina, ka Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 4. iedaļā, kurā ir ietverti šīs regulas 15.–17. pants, minētās normas par jurisdikciju ļauj patērētājam izvēlēties celt prasību sava domicila vietas tiesā vai tās dalībvalsts tiesās, kurā ir otras līgumslēdzējas puses domicils.

55 Šīs normas ir uzskatāmas par atkāpi gan no vispārējās normas par jurisdikciju, kura ir paredzēta minētās regulas 2. panta 1. punktā, ar ko jurisdikcija ir piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kuras teritorijā ir atbildētāja domicils, gan arī no īpašās jurisdikcijas normas lietās, kuras attiecas uz līgumiem, kas ir paredzēta šīs pašas regulas 5. panta 1. punktā. Tādēļ minētās normas, kas ir ietvertas šajā 4. iedaļā, katrā ziņā ir jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Česká spořitelna*, C-419/11, EU:C:2013:165, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Jurisdikcija ir noteikta minētajā 4. iedaļā, esot trim Regulas Nr. 44/2001 15. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, proti, pirmkārt, līgumslēdzēja puse ir patērētājs, kurš rīkojas kontekstā, kas var tikt uzskatīts par nesaistītu ar viņa arodu vai profesiju, otrkārt, starp šo patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju ir faktiski noslēgts līgums un, treškārt, šāds līgums ietilpst kādā no minētā 15. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktā paredzētajām kategorijām. Šie nosacījumi ir jāizpilda kumulatīvi – tas nozīmē, ka gadījumā, ja kāds no šiem trim nosacījumiem nav izpildīts, jurisdikcija nevar tikt noteikta saskaņā ar patērētāju līgumus regulējošiem noteikumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 28. janvāris, *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Konkrētajā gadījumā iesniedzējtiesas jautājums ir par to, vai trīs iepriekšējā punktā minētie nosacījumi var tikt uzskatīti par izpildītiem attiecībā uz tiesiskajām attiecībām starp pasažieri un gaisa pārvadātāju, ja viņi savā starpā nav noslēguši līgumu.

58 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka atšķirībā no nosacījumiem, kas ir prasīti, lai varētu piemērot īpašās jurisdikcijas normas, kuras izriet no Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta, normu par jurisdikciju, kas izriet no šīs regulas II nodaļas 4. iedaļas, piemērošanā noteicošais ir tas, lai strīda puses būtu arī līguma puses.

59 Proti, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 48. punktā un Čehijas Republikas valdība – rakstveida apsvērumos, minētās 4. iedaļas pantos ir atsauce uz "līgumu, kuru ir noslēdzis [..] patērētājs", "personu, ar kuru patērētājs noslēdz līgumu", patērētāja noslēgta līguma "citu [otru] līgumslēdzēju pusi" vai arī vienošanos attiecībā uz tiesu, kas panākta "starp patērētāju un citu [otru] līgumslēdzēju pusi".

60 Šīs atsauces liecina par labu interpretācijai, saskaņā ar kuru šīs pašas 4. iedaļas piemērošanas vajadzībām prasībai, ko ir cēlis patērētājs, ir jābūt vērstai pret viņa līgumslēdzējpusi.

61 Tiesas ieskatā, Regulas Nr. 44/2001 16. panta 1. punktā paredzētie noteikumi par jurisdikciju patērētāju līgumos atbilstoši šī panta formulējumam ir piemērojami vienīgi prasībām, kuras patērētājs ceļ pret otru līgumslēdzēju pusi, kas katrā ziņā paredz starp prasītāju un attiecīgo pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma pastāvēšanu (spriedums, 2018. gada 25. janvāris, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 Otrkārt, interpretācija, saskaņā ar kuru Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 4. iedaļā paredzētās normas par jurisdikciju patērētāju līgumos nav piemērojamas situācijā, kad nav līguma starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju, atbilst šīs regulas 11. apsvērumā izklāstītajam mērķim nodrošināt, lai šīs jurisdikcijas normas būtu ļoti paredzamas attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanu.

63 Proti, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 57. punktā, patērētāja iespēju pārdevēju vai piegādātāju iesūdzēt tiesā, kurā ir patērētāja domicils, kompensē prasība par viņu starpā noslēgta līguma esamību, no kā izriet minētā paredzamība atbildētājam.

64 Turklāt Tiesa gan ir norādījusi, ka jēdziens "otra līgumslēdzēja puse", kas ir paredzēts Regulas Nr. 44/2001 16. panta 1. punktā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī uzņēmēja, ar kuru patērētājs ir noslēdzis līgumu, līgumpartneri (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 14. novembris, *Maletic*, C-478/12, EU:C:2013:735, 32. punkts). Tomēr šīs interpretācijas pamatā ir īpašie apstākļi, kādos patērētājs uzreiz ir bijis nesaraujami līgumiski saistīts ar abiem līgumpartneriem (spriedums, 2015. gada 28. janvāris, *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, 33. punkts).

65 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 15.–17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, ko pasažieris ir cēlis pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ar kuru šis pasažieris nav noslēdzis līgumu, neietilpst šo pantu par īpašo jurisdikciju patērētāju līgumos piemērošanas jomā.

Par tiesāšanās izdevumiem

66 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91, ir jāinterpretē tādējādi, ka pasažieris, kura lidojums ir kavējies trīs stundas vai ilgāk, pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju var celt prasību par kompensāciju saskaņā ar šīs regulas 6. un**

7. pantu, pat ja šis pasažieris un šis gaisa pārvadātājs nav savstarpēji noslēguši līgumu un konkrētais lidojums ir kompleksa ceļojuma daļa, uz kuru attiecas Padomes Direktīva 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām.

2) **Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 5. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, kuru saskaņā ar Regulu Nr. 261/2004 ir cēlis pasažieris pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ietilpst jēdzienā "lietas, kas attiecas uz līgumiem" šīs tiesību normas izpratnē, pat ja šo pušu starpā nav ticis noslēgts neviens līgums un šī gaisa pārvadātāja veiktais lidojums bija paredzēts ar trešo personu noslēgtā līgumā par kompleksu ceļojumu, kurš ietver arī izmitināšanu.**

3) **Regulas Nr. 44/2001 15.–17. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība par kompensāciju, ko ir cēlis pasažieris pret apkalpojošo gaisa pārvadātāju, ar kuru šis pasažieris nav noslēdzis līgumu, neietilpst šo pantu par īpašo jurisdikciju patērētāju līgumos piemērošanas jomā.**

[Paraksti]